

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

ความเชื่อ รูปเคารพ และบทบาทศาลเจ้าพ่อพระปรง ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

โกมล จันทวงศ์

งานวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

E-mail: komol@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาการก่อตั้งและพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรง ความเชื่อต่อรูปเคารพ และบทบาทของเจ้าพ่อพระปรงต่อชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสังเกต การบันทึกภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก และคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อตั้งและพัฒนาศาล ประชาชนที่มาสักการบูชา และชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า ศาลเจ้าพ่อพระปรงเดิมไม่ปรากฏว่าผู้ใดก่อตั้ง พบครั้งแรกเป็นเพียงเศษไม้เล็ก ๆ ลักษณะคล้ายศาลตั้งอยู่บนพื้นดินใต้ต้นไม้ใหญ่ริมแม่น้ำแควพระปรง หมู่ที่ 9 ตำบล บ้านแก่ง อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ชาวบ้านที่ทำไร่ทำนาอยู่บริเวณนั้นได้กราบไหว้อธิษฐานขอพรเพื่อให้พืชผลของตนที่เพาะปลูกมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อสมความปรารถนาจึงนำหัวหมูและเหล้าขาว “สุราไทย” มาเป็นเครื่องเซ่นสังเวยสักการบูชา ต่อมาในคราวสร้างศาลาการเปรียญวัดวิหารธรรม “บ้านหนองผูกเต่า” ขาดแคลนทุนทรัพย์ซื้อสังกะสีมุงหลังคา ชาวบ้านจึงมีความคิดร่วมกันในการจัดประเพณีและหาทุนทรัพย์มาพัฒนาวัด ดังนั้น นายสมัย จันทวงศ์ ผู้นำชุมชนจึงได้นำชาวบ้านตั้งปะรำพิธีขึ้นที่บริเวณหน้าบ้านของตน ณ สี่แยกถนนสุวรรณศรหมายเลข 33 “หลักกิโลเมตรที่ 227 สายเก่า” และในบ่ายวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2507 ได้เชิญองค์รูปเจ้าพ่อพระปรงมาทำพิธีสักการบูชาและเจริญพระพุทธมนต์ เพื่อให้ชาวบ้านและผู้สัญจรผ่านไปมาได้สักการบูชาขอพรและสงวนน้ำในช่วงเทศกาลสงกรานต์เพื่อเป็นสิริมงคลชีวิตและครอบครัว ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน พ.ศ. 2507 เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน จนเป็นประเพณีสืบมา และในปี พ.ศ. 2517 มีการเปิดใช้เส้นทางถนนสุวรรณศรสายใหม่ ได้มีการตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรงขึ้นอีกแห่งที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำแควพระปรง ณ ถนนสุวรรณศร หลักกิโลเมตรที่ 226 เขตรอยต่อระหว่างจังหวัดปราจีนบุรี-สระแก้ว และพัฒนาเป็นประเพณีวันไหลจังหวัดสระแก้วในเทศกาลสงกรานต์จนถึงปัจจุบัน โดยมีความเชื่อต่อรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรง 3 ประการ ได้แก่ ปกป้องคุ้มครองอันตรายในชีวิตและครอบครัว เดินทางแคล้วคลาดปลอดภัยไม่ให้ประสบอุบัติเหตุ และประกอบอาชีพการงานประสบความสำเร็จสมปรารถนา ขณะเดียวกันมีบทบาทต่อชุมชน 4 ประการ ได้แก่ ศูนย์รวมและที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้านและผู้ศรัทธา แหล่งการเรียนรู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) ๒๕๖๔

Volume 15 Number 1 (January-June) 2021

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

นำคำว่า “ด้าน...” มาเป็นคำนำหน้านามสกุลครอบครัว คุณค่าของภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรม และ
เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจครัวเรือนส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว

คำสำคัญ : ศาลเจ้าพ่อพระปรง, ความเชื่อ, บทบาท, จังหวัดสระแก้ว

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

Beliefs, Images, and Roles of Chao Pho Phra Prong Shrine in Nong Phuk Tao Community, Mueang Sa Kaeo District, Sa Kaeo Province

Komol Chantawong

General Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail: komol@vru.ac.th

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the establishment and development of Chao Pho Phra Prong Shrine, beliefs, and roles of Chao Pho Phra Prong in the community. Qualitative research techniques included observation, photo recording, in-depth interviews, and discussions. The participants were nine people involved in establishment and development who came to worship, along with involved villagers. The data were analyzed and synthesized by descriptive analysis.

The results were as follows: 1) they did not reveal who was the original founder of Chao Pho Phra Prong Shrine. The shrine was found the first time as only small pieces of wood, like a shrine, located on the ground under a large tree along Phra Prong River, Moo 9, Ban Kang, Sa Kaeo district, Prachin Buri. The villagers who farmed in that area worshiped and wished the shrine to bless them for bountifulness of their farms. When their desires were fulfilled, they brought pig's head and white wine (Thai spirit) as a sacrifice and worship. Later on, during the construction of Wat Wihan Tham (Ban Nong Phuk Tao)'s sermon hall, there was a lack of funds to buy zinc roof sheets. The villagers then had the idea of organizing a traditional festival for funds to develop the temple. Mr. Samai Chantawong, a community leader, led the villagers to set up the ceremony in front of his house, at the intersection of Suwannasorn road no. 33 (Kilometer digit 227, old road) and on April 12, 1964, in the afternoon, they invited the image of Chao Pho Phra Prong to worship in the religious ceremony for the villagers and passersby to make wishes and sprinkle water during Songkran festival to bring prosperity to life and family on April 13–15, 1964, for three days and nights, as a continuing tradition. In 1974, the new Suwannasorn road was opened and another shrine of Chao Pho Phra Prong was

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) ๒๕๖๔
Volume 15 Number 1 (January-June) 2021

วารสารสุนันดาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

established at Phra Prong River, Suwannasorn Road, kilometer digit no. 226, on the boundary of Prachin Buri province and Sa Kaeo province. Later on, it became a Wan Lai tradition of Sa Kaeo province, from the Songkran festival until now, according to the three beliefs regarding the image of Chao Pho Phra Prong, including protection from dangers in life and to family, for safe travel and prevention of accidents, and to succeed and fulfill career wishes. There were four roles in the community, including 1) the center of mind and the spiritual anchor of villagers and believers; 2) the learning center of local wisdom and cultural heritage, of using “Dan” as the family name; 3) the value of local wisdom as cultural heritage; and 4) the growth of the household economy and tourism promotion in Sa Kaeo province.

Keywords: Chao Pho Phra Prong Shrine, Beliefs, Roles, Sa Kaeo province

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ในยุคที่มนุษย์ยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติด้วยหลักวิทยาศาสตร์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติทุกอย่าง เช่น ฝนตก พายุร้อน แผ่นดินไหว โรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น เกิดจากผีหรือวิญญาณที่สถิตในธรรมชาติ ท้องฟ้า ดิน น้ำ ป่า เขา ทั้งหลายล้วนมีผีสิงเทวดา สิ่งเหนือธรรมชาติเป็นผู้กำหนดทำให้เกิด นี่คือการเชื่อ วิญญาณนิยม (Animism) ที่มีมาอย่างยาวนาน เมื่อตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งและทำมาหากินด้วยเกษตรกรรม พึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ก็ซับซ้อนขึ้นคนโบราณเชื่อว่าในบริเวณบ้านของตนมีวิญญาณของเทพซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า พระภูมิอาศัยอยู่ หากได้จัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมให้ และให้ความเคารพนับถือ บวงสรวงบูชาเป็นประจำแล้ว จะทำให้เจ้าของบ้านและคนในครอบครัวมีความสุข ปลอดภัยและมีโชคลาภ มีความเจริญรุ่งเรือง

วิถีความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ในมิติเหนือธรรมชาติของชุมชนบ้านหนองผูกเต่าก็เช่นเดียวกันที่วิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถค้นพบ ทำให้ชุมชนมีความผูกพันกับศาลเจ้าพ่อพระปรัง ทั้งนี้เชื่อว่าเจ้าพ่อพระปรังเป็นศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดใกล้เคียงให้ความศรัทธา เลื่อมใส โดยมีรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรังเป็นสิ่งกราบไหว้สักการะบูชา ตั้งอยู่ริมถนนสุวรรณศร (หมายเลข ๓๓) เขตแดนอำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ติดกับเขตแดนจังหวัดสระแก้ว ริมแนวพระปรังซึ่งเป็นแม่น้ำกั้นเขตแดนของสองจังหวัด ในแต่ละวันประชาชนที่ผ่านสัญจรไปมาจะแวะสักการะกราบไหว้บูชา บนบาน ขอความคุ้มครองจากเจ้าพ่อเป็นจำนวนมากตลอดทั้งปี หากไม่แวะสักการะกราบไหว้ก็จะบิบนตรยานพาหนะเป็นการแสดงความเคารพ หากไม่ปฏิบัติเช่นนั้นเชื่อว่าเมื่อเดินทางต่อไปจะประสบอุบัติเหตุ ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย (ประเพณีไทยดอทคอม. 3563) นอกจากนี้ยังเชื่อว่าเมื่ออธิษฐานขอพรแล้วจะประสบความสำเร็จสมความปรารถนา จึงทำให้ผู้คนเกิดความเลื่อมใสศรัทธามากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายมาเป็นประเพณีวันไหลสระแก้วเทศกาลสงกรานต์ในวันที่ 19 เมษายนมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีสัญลักษณ์องค์เจ้าพ่อพระปรังเป็นรูปเคารพ จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร หนังสือตำนาน นิทานพื้นบ้านจังหวัดสระแก้ว จากข้อมูลเรื่องเล่า เล่าเรื่องเมืองสระแก้ว ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว (ยุรัชฎ์ ชาติสุทธิชัย (2554) ได้สรุปว่า เริ่มแรกศาลเจ้าพ่อพระปรังเป็นศาลไม้เล็กๆ ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำแนวพระปรัง ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการพัฒนาของศาลเจ้าพ่อพระปรัง ความเชื่อรูปเคารพ และบทบาทต่อชุมชน นั้นมีเอกสารหรือข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้ายังมีน้อยและไม่ชัดเจน เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมในชุมชน จึงได้ทำการศึกษาเบื้องต้นทำให้ทราบว่า ข้อมูลบางส่วนขาดความสมบูรณ์ พัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยในแต่ละช่วงเวลาไม่ต่อเนื่อง วิถีความเชื่อของผู้เลื่อมใสศรัทธาต่อรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรังยังไม่ชัดเจน บทบาทต่อชุมชนมีความคลาดเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาดำเนินการในปัจจุบันยังขาดข้อมูล และยังพบว่าชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อตั้งและพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรังยังคงดำรงอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ข้อมูลใดขาดหายที่จะเติมเต็มเกี่ยวกับ

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) ๒๕๖๔

Volume 15 Number 1 (January-June) 2021

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

ประวัติการก่อตั้งและการพัฒนา ความเชื่อและศรัทธาต่อรูปเคารพ และมีบทบาทต่อวิถีการดำรงชีพของชุมชนอย่างไร

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะทำการศึกษา เรื่อง ความเชื่อ รูปเคารพ และบทบาทของศาลเจ้าพ่อพระปรงต่อชุมชน ว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร ความหมายของรูปเคารพตามความเชื่อของชาวบ้าน ตลอดจนบทบาทต่อชุมชน เพื่อได้ทราบข้อเท็จจริง เข้าใจถึงความหลากหลายความนิยม รวมถึงการให้ความสำคัญต่อรูปเคารพ อันจะทำให้เกิดความเข้าใจถึงวัฒนธรรมด้านคติความเชื่อของคนในชุมชนและผู้เลื่อมใสได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการก่อตั้งและการพัฒนาการของศาลเจ้าพ่อพระปรงชุมชนบ้านหนองผูกเต่า อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาความเชื่อต่อรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรง
3. เพื่อศึกษาบทบาทของศาลเจ้าพ่อพระปรงที่มีต่อชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย เป็นผู้เริ่มก่อตั้งและพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรง จำนวน 9 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับตำนานเรื่องเล่าเจ้าพ่อพระปรง จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งและพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรง จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้เกี่ยวข้องในพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรง จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมประเพณีวันไหลศาลเจ้าพ่อ พระปรง จำนวน 2 คน

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 การศึกษาเอกสารประกอบด้วยเอกสารหลัก ได้แก่ ประวัติเจ้าพ่อพระปรง ตำนานนิทานพื้นบ้านจังหวัดสระแก้ว สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว เอกสารรอง ได้แก่ หนังสือการมีส่วนร่วมศาลเจ้าพ่อพระปรงชุมชนบ้านหนองผูกเต่า ประวัติเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านของชุมชนต้นแบบบ้านหนองผูกเต่า กิจกรรมวันไหลเจ้าพ่อพระปรง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสิ่งพิมพ์ และบทความต่าง ๆ

1.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) ๒๕๖๔

Volume 15 Number 1 (January-June) 2021

1). การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าไปสังเกตหลักฐาน และปรากฏการณ์เกี่ยวกับศาลเจ้าพ่อพระปรัง เช่น สถานที่ตั้งศาลดั้งเดิม-ปัจจุบัน สถานที่ประกอบพิธีกรรมหรือสักการะบูชารูปเคารพ และเทศกาลวันไหลจังหวัดสระแก้ว

2). การสัมภาษณ์เชิงลึก (in deep Interview) เป็นการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการร่วมพูดคุยกับผู้ที่มากราบไหว้ขอพรศาลเจ้าพ่อพระปรังโดยทั่วไปและประชาชนในชุมชน และผู้ที่มีความรู้หรือความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าและรูปเคารพ ส่วนการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นเป็นการเก็บข้อมูลจากบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 9 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ตามแนวคิดของ สุกงศ์ จันทวนิช (2552, หน้า 129-130) ดังนี้

2.1.1 การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) ทำการตรวจสอบแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคล โดยตรวจสอบว่าถ้าเวลาต่างกัน ต่างสถานที่ และต่างบุคคล ข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ ถ้าเหมือนกันหรือซ้ำกัน ถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้และเป็นจริง แล้วจดบันทึกไว้

2.1.2 การตรวจสอบด้านวิธีวิทยา (Methodological Triangulation) โดยตรวจสอบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า ถ้าข้อมูลที่ได้จากวิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามคนในชุมชน ถ้าข้อมูลตรงกัน นำไปวิเคราะห์ต่อไป

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล อาศัยมุมมองของคนในพื้นที่ รวมทั้งคำนึงถึงบริบท (Context) ของชุมชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้ได้คำตอบของคำถามการวิจัย และบรรลุวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ มีการตั้งสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) เพื่อวิเคราะห์ว่าเป็นไปตามสมมติฐาน โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล ดังนี้

2.2.1 การจัดระบบข้อมูล หมวดเรื่องทั่ว ๆ ไป เป็นเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการดำเนินการรายละเอียด เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อจะรู้ว่าเป็นเรื่องอะไร เกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน เมื่อไร และเป็นอย่างไร

2.2.2 หมวดข้อมูลสนาม แยกเป็นแฟ้มข้อมูล ได้แก่

1). การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย แฟ้มต่าง ๆ ดังนี้ บันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก สอบถามคนในชุมชน

2). การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพ่อพระปรัง แบ่งออกเป็น 3 แฟ้ม ได้แก่ ประวัติ การก่อตั้งและพัฒนาการ ความเชื่อรูปเคารพ และบทบาทของเจ้าพ่อพระปรังต่อชุมชน

2.2.3 หมวดการวิเคราะห์ ทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกับขณะเก็บข้อมูล โดยการกำหนดหัวเรื่องของแฟ้มต่าง ๆ แยกตามวัตถุประสงค์ และบันทึกความคิดในการวิเคราะห์

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

1). การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตามแนวคิดของ นิศา ชูโต (2540, หน้า 145-146) ดังนี้

(1) การลดทอนข้อมูล สรุปลงรหัสข้อมูลเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นส่วน ๆ เขียนข้อมูลชั่วคราวและแปลงข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ตามลำดับไปจนกระทั่งเขียนรายงานเสร็จ

(2) การแสดงข้อมูล โดยการสรุปจากรายงานการสังเกต คำพูดจากการสัมภาษณ์ และชุมชน แล้วนำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราว

2). การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อย ๆ ในช่วงแรกเข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย

2.3 การสรุปผลการวิจัย มีดังนี้

2.3.1 สรุปผลการวิจัยสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล

2.3.2 นำเสนอผลการวิจัยเป็นรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

2.3.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การศึกษาความเชื่อ รูปเคารพ และบทบาทของเจ้าพ่อพระปรงชุมชนบ้านหนองผูกเต่า อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า เจ้าพ่อพระปรงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ลุ่มน้ำแควพระปรงชุมชนบ้านหนองผูกเต่า อดีตตั้งอยู่หมู่ที่ 9 บ้านหนองผูกเต่า ตำบลบ้านแก่ง อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ปัจจุบันตั้งอยู่ทางหลวงแผ่นดินถนนสุวรรณศร หมายเลข 33 หลักกิโลเมตรที่ 226 พื้นที่ของหมู่ที่ 8 ตำบลบ้านนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สิ่งปลูกสร้าง ประกอบด้วย อาคารพระพุทธรูป อาคารที่ตั้งองค์รูปเคารพเจ้าพ่อพระปรง อาคารโรงครัว และอุปกรณ์สักการบูชาของรูปเจ้าพระพระปรง ลักษณะองค์รูปเต็มตัวทำนั้งบนแท่น ห้อยขาศีรษะโพกผ้าสีแดงมือขวาถือดาบ มือซ้ายวางบนเข่า ซึ่งองค์รูปเคารพเจ้าพ่อพระปรงชุมชนบ้านหนองผูกเต่า สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2517 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปเคารพองค์เจ้าพ่อพระปรงชุมชนบ้านหนองผูกเต่า สร้างขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2517 เพื่อให้เป็นรูปเคารพ ที่ศาลเจ้าพ่อพระปรง แห่งที่ 2

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) ๒๕๖๔

Volume 15 Number 1 (January-June) 2021

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การก่อตั้งและพัฒนาการของศาลเจ้าพ่อพระปรัง ตามวัตถุประสงค์ ที่ 1 พบว่า ประวัติความเป็นมาเจ้าพ่อพระปรัง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ลุ่มน้ำแควพระปรังชุมชนบ้านหนองผูกเต่า เดิมเจ้าพ่อพระปรังหรือ หลวงเดชาศิริ เป็นทหารเอกในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่มีความเด็ดเดี่ยว เป็นนายด่านเขตแดนแถบนี้ มีสหายคู่ใจ คือ นายเสือกบ๋ายสิงห์ ปัจจุบันนายเสือกคือศาลเจ้าพ่อเสือกอยู่ที่แควหนุมาน อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และนายสิงห์คือศาลเจ้าพ่อสิงห์อยู่ที่จังหวัดจันทบุรี เจ้าพ่อพระปรังเมื่อมีผู้มาอธิษฐานขอพรจะประสบความสำเร็จสมความปรารถนา จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา (ศานติศย์ นาคสุขศรี, 2556) เดิมตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า ตำบลบ้านแก่ง อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ถนนสุวรรณศร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ความเชื่อในศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อพระปรัง เกิดขึ้นเนื่องจากชาวบ้านที่ทำไร่ทำนาอยู่ในบริเวณนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ ด้วยความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในวิถีชนบทเมื่อพบศาลไม้เล็ก ๆ จึงอธิษฐานขอพรให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ปรากฏว่าปีนั้นพืชผลมีความอุดมสมบูรณ์ดี จึงนำเครื่องสังเวยมาสักการบูชาตามที่อธิษฐานขอพรไว้ เช่น หัวหมู สุรา (เหล้าขาว) หรือไก่ชน เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีผู้มาอธิษฐานขอพรอะไรก็ได้สมความปรารถนาทำให้เกิดความเชื่อแพร่กระจายไปทั่วหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนั้น เมื่อประชาชนทำสิ่งใดต้องการให้ประสบความสำเร็จก็จะมาขอพร ต่อมาชาวบ้านจึงร่วมกันซ่อมศาลเจ้าพ่อพระปรังขึ้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า ปัจจุบันตั้งอยู่ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า หมู่ที่ 8 บ้านหนองโดน อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรัง เกิดขึ้นเนื่องจากชาวบ้านได้สร้างศาลาการเปรียญวัดวิหารธรรม (บ้านหนองผูกเต่า) แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ จึงมีความคิดร่วมกันที่จะนำเจ้าพ่อพระปรังมาทำพิธีสักการบูชาและหาทุนทรัพย์เพื่อซื้อสังกะสีมุงหลังคา ดังนั้น ในบ้ายของวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2507 นายสมัย จันทวงษ์ ผู้นำชุมชนในขณะนั้น ได้นำชาวบ้านมาตั้งปะรำพิธีที่หน้าบ้านของตน ณ บริเวณสี่แยกถนนสุวรรณศรหมายเลข 33 (หลักกิโลเมตรที่ 227 สายเก่า) เชิญองค์รูปเจ้าพ่อพระปรังเพื่อให้ประชาชนและผู้สัญจรผ่านไปมาสักการบูชาเป็นสิริมงคลของชีวิต ครอบครัว และร่วมบริจาคทรัพย์โดยมีการเจริญพระพุทธมนต์ทุกวัน ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน พ.ศ. 2507 เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ หรือ วันขึ้นปีใหม่ไทย ดังนั้น เมื่อถึงวันที่ 13 เมษายนของทุกปี ชาวบ้านจะร่วมกันเชิญองค์รูปเจ้าพ่อพระปรังมาทำพิธีสักการบูชา ณ บริเวณสี่แยกกลางหมู่บ้านต่อเนื่องติดต่อกันเป็นประจำทุกปีจนกลายเป็นประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรังของชุมชน เป็นต้นมา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ถนนสุวรรณศรเปลี่ยนเส้นทางเดินรถใหม่ ชาวบ้านจึงตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังขึ้นใหม่ เป็นแห่งที่ 2 ณ ถนนสุวรรณศรหมายเลข 33 (หลักกิโลเมตรที่ 226 สายใหม่) บริเวณริมแม่น้ำแควพระปรัง ซึ่งเป็นเขตรอยต่อของจังหวัดปราจีนบุรี-สระแก้ว ซึ่งบริเวณแห่งนี้มีศาลเจ้าพ่อ

พระปรองอยู่แล้วเช่นกันก่อตั้งโดยนายสวาท มานพวงษ์ ตั้งแต่เริ่มมีการตัดถนนสายใหม่ ประมาณปี พ.ศ. 2511 จึงได้รวมเป็นหนึ่งเดียว โดยนายสมัยจันทวงษ์ เสนอให้นายสวาท มานพวงษ์ ร่วมเป็น คณะกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อพระปรองร่วมกัน ดังนั้น ศาลเจ้าพ่อพระปรองแห่งที่ 2 จึงเริ่มเป็นรูปแบบ ของคณะกรรมการ มีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย นายสมัย จันทวงษ์ นายเฉลิม ทาหอม นายสวาท มานพวงษ์ และนายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ทั้งนี้ นายสมัย จันทวงษ์ ได้มอบหมายให้นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้การดำเนินงานสะดวกในการ ติดต่อนหน่วยงานราชการและประสานงาน นายสมัย จันทวงษ์ เป็นฝ่ายการเงิน กำกับและควบคุมการ ดำเนินงาน โดยมีนายเฉลิม ทาหอม เข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองผูกเต่า และ นายสวาท มานพวงษ์ ซึ่งเป็นคนจัดตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรองแห่งที่ 2 เป็นกรรมการร่วม และเพื่อให้เกิด ความโปร่งใสให้มีคณะกรรมการลงนามการเบิกจ่ายเงิน 3 ใน 4 คน การพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรองมี การดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในทุกวันพระชาวบ้านจะมาร่วมกันพัฒนา จนปัจจุบันเป็น ประเพณีวันไหลในเทศกาลสงกรานต์จังหวัดสระแก้ว

2. ความเชื่อต่อรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรอง ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า มีดังนี้

2.1 กิจกรรมและพิธีกรรมความเชื่อของศาลเจ้าพ่อพระปรอง พบว่า กิจกรรมจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน โดยภาคเช้า จะมีการเชิญองค์รูปเจ้าพ่อพระปรองลงประทับแท่นต่ำ เพื่อให้เหมาะต่อการ ปิดทองและสงฆ์ ส่วนภาคค่ำ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เย็น ภาคกลางคืนมีมหรสพสมโภช ทุกคืน จนกระทั่ง ถึงวันที่ 19 เมษายน จะเป็นพิธีกรรม และกิจกรรมวันไหลเจ้าพ่อพระปรอง กิจกรรม จะเริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00 น. เริ่มพิธีกรรมพราหมณ์บวงสรวงของกลุ่มลูกศิษย์ท้าวศรีสุวรรโณ จากชุมชนบ้านศาลาลำดวน จากนั้นพิธีเปิดเทศกาลวันไหลสระแก้ว โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว หรือผู้แทนเชิญองค์รูปขึ้นแท่นบนรถขบวนแห่ ผู้เป็นประธานและหัวหน้าหน่วยงาน ส่วนราชการและ ผู้มีเกียรติ ร่วมกันทำพิธีสงฆ์นำเจ้าพ่อพระปรองตามลำดับ และปล่อยขบวนแห่จากที่ตั้งศาลเจ้าพ่อ พระปรองไปตามถนนสุวรรณศร เข้าเขตจังหวัดสระแก้วผ่านชุมชนบ้านแก้ง ศาลาลำดวน ศูนย์การค้า เมืองแก้ว ตลาดสระแก้วถึงศาลากลางจังหวัดสระแก้วเพื่อให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรในศูนย์ราชการ จังหวัดสระแก้วสักการะบูชาและสงฆ์เพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นย้อนกลับตามเส้นทางเดิมถึงที่ตั้งศาล ประมาณ 19.00 น.

2.2 ความเชื่อในรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรอง พบว่า มีดังนี้

2.2.1 ปกป้องคุ้มภัยอันตรายชีวิตและครอบครัว ชาวบ้านมีความเชื่อว่า การบวงสรวง สักการะบูชา การขอพรเจ้าพ่อพระปรองจะทำให้ตนเองรอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งจากภัยในมิติ เหนือธรรมชาติที่มองไม่เห็น เช่น ภูติ ผี ปีศาจ เวทมนต์คาถา และอวิชชาต่างๆ สัตว์ร้าย มีพิษ ศัตรูและ โจรผู้ร้ายที่ปล้นบ้านเรือนชาวบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังพบกับอภินิหาร (ความเชื่อ) จากเจ้าพ่อ หลายอย่างจึงเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ทำให้มีผู้มากราบไหว้สักการะบูชาเพิ่มขึ้นตลอดมา

2.2.2 แคล้วคลาดปลอดภัยในการเดินทางไม่ประสบอุบัติเหตุ ศาลเจ้าพ่อพระปรองเป็นที่ตั้ง

ขององค์รูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง ตามประวัติมีความเชื่อว่าผู้ที่เคารพสักการะ ขณะที่เดินทางสัญจรผ่านไปมาจะทำให้เดินทางปลอดภัยไม่ประสบอุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อผ่านสถานที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระประธมทุกคันจะบิณฑ์ ใครที่ขับรถผ่านศาลเจ้าพ่อพระปรังจะต้องหยุดรถ หรือบิณฑ์เพื่อเป็นการเคารพสักการะบูชาแล้วจะปลอดภัย ถ้าไม่ทำจะเกิดอุบัติเหตุ

2.2.3 ประกอบอาชีพการงานประสบความสำเร็จสมปรารถนา ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านต่อเจ้าพ่อพระปรัง เริ่มต้นมาจากความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำไร่นาในบริเวณที่ตั้งศาลเจ้าพ่อไม่ประสบความสำเร็จ ครั้นเมื่อมาอธิษฐานขอพรให้พืชผลการทำไร่นาสำเร็จ ปรากฏว่า ปีนั้นพืชผลที่เพาะปลูกเจริญงอกงามดี อุดมสมบูรณ์ได้ผลผลิตจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านที่รู้ข่าวในละแวกนั้นต่างก็มาอธิษฐานขอพรและสมความปรารถนาเป็นที่เลื่องลือ ดังนั้น เมื่อชาวบ้านคนใดต้องการประสบความสำเร็จในเรื่องใดก็จะมาอธิษฐานขอพรเช่นกัน เมื่อสำเร็จแล้วจะนำเครื่องเซ่นสังเวยมาสักการะบูชา ดังจะเห็นได้จาก การนำภาพยนตร์ นาฏดนตรี(ลิเก) มาสมโภชอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะนำมารวมสมโภชในงานเทศกาลศาลเจ้าพ่อพระปรัง

3. บทบาทที่มีต่อชุมชนของศาลเจ้าพ่อพระปรัง ตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เจ้าพ่อพระปรังมีบทบาทต่อชุมชน มีดังนี้

3.1 เป็นศูนย์รวมและที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้านและผู้ศรัทธา บทบาททางด้านขวัญ และกำลังใจ ศาลเจ้าพ่อพระปรังเป็นสถานที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชน และคนภายนอก ซึ่งมีทั้งคนไทยและคนต่างชาติ เพราะเจ้าพ่อพระปรังหรือหลวงเดชาศิริเป็นทหารเอกของพระนเรศวรมหาราช มีสหายคู่ใจ คือ นายเสือกกับนายสิงห์ ปัจจุบันนายเสือกคือศาลเจ้าพ่อเสือกอยู่ที่แควพูนมาน และนายสิงห์คือศาลเจ้าพ่อสิงห์อยู่ที่จังหวัด จันทบุรี การที่เจ้าพ่อพระปรังมีความเด็ดเดี่ยวเป็นนายด่านบริเวณเขตนี้ที่คอยช่วยเหลือปกป้องผู้คนในพื้นที่เขตชายแดนให้รอดพ้นการทำร้ายจากศัตรู ดังนั้น ความเชื่อที่ว่าเมื่อเข้ามากราบไหว้สักการะบูชา ทำบุญ จะทำให้จิตใจสบาย ปลอดภัยไปจากเรื่องที่ตนเองมีความทุกข์บางอย่าง จะทำให้ทุกอย่างราบรื่น และรายได้จากผู้ที่มาบริจาคได้นำมาพัฒนาวัด กิจกรรมชุมชน และอาคารสถานที่ของศาลเจ้าพ่อพระปรัง

3.2 เป็นแหล่งเรียนรู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน การที่ศาลเจ้าพ่อพระปรัง กลายมาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพราะมีความเชื่อว่ารูปเคารพเจ้าพ่อพระปรังเป็นผู้มีตัวตนจริง ๆ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และมีความเชื่อเรื่องความสามารถ เป็นนายด่านที่มีความเด็ดเดี่ยวคอยช่วยเหลือชาวบ้านในเขตพื้นที่ชายแดนแถบนี้ ทำให้ชาวบ้านในเขตชายแดนและบ้านหนองผูกเต่า เกิดความศรัทธาเลื่อมใส จึงนำคำว่า “ด่าน...” มาเป็นคำนำหน้านามสกุลครอบครัวของตนเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้คนในรุ่นต่อมาได้เรียนรู้และมีการสืบทอดเรื่องราวเพื่อยกย่องคุณความดี สืบต่อกันมากลายมาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางประเพณีของชุมชน

3.3 มีคุณค่าของภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลายประการ ดังนี้

3.3.1 เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชนต่อไป

3.3.2 เกิดความรักความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างประชาชนจังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรี ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้าร่วมกิจกรรมงานวันไหลจังหวัดสระแก้ว

3.3.3 ประชาชนรู้จักความเสียสละ บริจาคทรัพย์สิ่งของให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากกิจกรรมเกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

3.4 เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจครัวเรือนของชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยว

3.4.1 เจ้าพ่อพระปรงเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนโดยทั่วไป ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปีจะมีประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ มาเที่ยวงานเป็นจำนวนมาก กลางคืนมีมหรสพสมโภชทุกคืน ได้แก่ ภาพยนตร์ ลิเก ดนตรี ละคร ซึ่งมหรสพเหล่านี้จะมีเจ้าภาพจัดหาสมโภชทุกคืน โดยคณะกรรมการมิได้เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด โดยเฉพาะวันที่ 19 ซึ่งเป็นวันแห่ นอกจากมีการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์แล้ว ยังมีการทอดผ้าป่ามีพิธีมอบสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นสมบัติของศาลเจ้าพ่อ โดยตั้งแต่เช้าจะมีประชาชนมารอเข้าร่วมขบวนแห่และเล่นน้ำสงกรานต์กันตามประเพณี มีรถยนต์มาร่วมขบวนแห่น้อยกว่า 100 คัน แต่ละคันจะบรรทุกถังน้ำ 200 ลิตร ใ่อ่างน้ำและภาชนะอื่น ๆ ใส่น้ำเต็มถึง บางคันจะบรรทุกเครื่องดนตรีสากล เครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่ รวมทั้งบรรทุกทุ่นกลองยาว เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดสระแก้วเป็นอย่างมาก ดังภาพที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2 พิธีเปิดงานวันไหลเจ้าพ่อพระปรงเทศกาลสงกรานต์ จังหวัดสระแก้ว โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

ภาพที่ 3 ขบวนวันไหลเจ้าพ่อพระปรงในเทศกาลสงกรานต์

3.4.2 ด้านอาหารคณะกรรมการและผู้มีจิตศรัทธา จัดนำอาหารมาบริการประชาชนให้รับประทาน อาทิ ข้าวแกง ขนมจีน ก๋วยเตี๋ยว ผัดไทย ส้มตำ และอาหารพื้นเมืองอื่น ๆ นอกจากนี้การที่ผู้คนออกมาร่วมงานกิจกรรมวันไหลจำนวนมาก ย่อมทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คริวเรือนเกิดรายได้ เป็นการเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจชุมชน และมูลค่ามวลรวมของจังหวัดสระแก้ว เพิ่มขึ้น

3.4.3 ด้านขบวนแห่องค์รูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง ตลอดระยะทางกว่า 25 กิโลเมตร ประชาชนจะได้สดน้ำก้นอย่างสนุกสนานตลอดทาง โดยเฉพาะในตลาดสระแก้วอันเป็นเขตชุมชนหนาแน่นขบวนแห่ยาวไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร มีประชาชนจากทั่วสารทิศมาร่วมในขบวนไหลหลายหมื่นคนด้วยความเคารพและศรัทธาที่มีเจ้าพ่อพระปรัง มีสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดการประชาสัมพันธ์วันไหลเจ้าพ่อพระปรังไปทั่วสารทิศในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ทำให้เจ้าพ่อพระปรังและชุมชนบ้านหนองผูกเต่าเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ซึ่งชุมชนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจมวลรวมของชาติได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. การก่อตั้งและพัฒนาการของศาลเจ้าพ่อพระปรัง พบว่า ประวัติความเป็นมาเจ้าพ่อพระปรัง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ลุ่มน้ำแควพระปรังชุมชนบ้านหนองผูกเต่า เดิมเจ้าพ่อพระปรังหรือ หลวงเดชาศิริ เป็นทหารเอกในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่มีความเด็ดเดี่ยว เป็นนายด่านเขตแดนแถบนี้มีสหายคู่ใจ คือ นายเสือกับนายสิงห์ ปัจจุบันนายเสือกคือศาลเจ้าพ่อเสือกอยู่ที่แควหนุมานอำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และนายสิงห์คือศาลเจ้าพ่อสิงห์อยู่ที่จังหวัดจันทบุรี เจ้าพ่อพระปรังเมื่อมีผู้มาอธิษฐานขอพรจะประสบความสำเร็จสมความปรารถนา จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา (ศานิตย์ นาคสุขศรี, 2556) เดิมตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า ตำบลบ้านแก่ง อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ถนนสุวรรณศร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ความเชื่อในความคิดดีดีของเจ้าพ่อพระปรัง เกิดขึ้นเนื่องจากชาวบ้านที่ทำไร่ทำนาอยู่ในบริเวณนั้นไม่ประสบความสำเร็จ ด้วยความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในวิถีชนบทเมื่อพบศาลไม้เล็ก ๆ จึงอธิษฐานขอพรให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ปรากฏว่าปีนั้นพืชผลมีความอุดมสมบูรณ์ดี จึงนำเครื่องสังเวยมาสักการบูชาตามที่อธิษฐานขอพรไว้ เช่น หัวหมู สุรา (เหล้าขาว) หรือไก่ชน เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีผู้มาอธิษฐานขอพรอะไรก็ได้สมความปรารถนาทำให้เกิดความเชื่อแพร่กระจายไปทั่วหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนั้นเมื่อประชาชนทำสิ่งใดเมื่อต้องการให้ประสบความสำเร็จ ก็จะมาขอพร ต่อมาชาวบ้านจึงร่วมกันซ่อมศาลเจ้าพ่อพระปรังขึ้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า ปัจจุบันตั้งอยู่ชุมชนบ้านหนองผูกเต่า หมู่ที่ 8 บ้านหนองโดน อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี (พระครูสุนทรสารธรรม, วันสัมภานัน 13 เมษายน 2563) ประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรัง เกิดขึ้นเนื่องจากชาวบ้านได้สร้างศาลาการเปรียญวัดวิหารธรรม (บ้านหนองผูกเต่า) แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ จึงมีความคิดร่วมกันที่จะนำเจ้าพ่อพระปรังมาทำพิธีสักการบูชาและหาทุนทรัพย์

เพื่อซื้อสังกะสีมุงหลังคา ดังนั้นในป้ายของวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2507 นายสมัย จันทวงศ์ ผู้นำชุมชน ในขณะนั้น ได้นำชาวบ้านมาตั้งปะรำพิธีที่หน้าบ้านของตน ณ บริเวณสี่แยกถนนสุวรรณศรหมายเลข 33 (หลักกิโลเมตรที่ 227 สายเก่า) เชิญองค์รูปเจ้าพ่อพระปรกเพื่อให้ประชาชนและผู้สัญจรผ่านไปมาจะได้ ร่วมสักการบูชา อธิษฐานขอพรเพื่อเป็นสิริมงคลของชีวิต ครอบครัว และร่วมบริจาคทรัพย์ โดยมีการ เจริญพระพุทธมนต์เย็นทุกวัน ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน พ.ศ. 2507 เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ หรือ วันขึ้นปีใหม่ไทย ดังนั้น เมื่อถึงวันที่ 13 เมษายนของทุกปี ชาวบ้านจะร่วมกันเชิญ องค์รูปเจ้าพ่อพระปรกมาทำพิธีสักการบูชา ณ บริเวณสี่แยกกลางหมู่บ้าน และได้ทำต่อเนื่องติดต่อกัน เป็นประจำทุกปีจนกลายเป็นประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรกของชุมชน เป็นต้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ถนนสุวรรณศรเปลี่ยนเส้นทางเดินรถใหม่ ชาวบ้านจึงตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรกขึ้นใหม่ เป็นแห่งที่ 2 ณ ถนนสุวรรณศรหมายเลข 33 (หลักกิโลเมตรที่ 226 สายใหม่) บริเวณริมแม่น้ำแควพระปรกเขตรอยต่อ ของจังหวัดปราจีนบุรี-สระแก้ว ซึ่งบริเวณแห่งนี้มีศาลเจ้าพ่อพระปรกอยู่แล้วเช่นกันสร้างโดยนายสวาท มานพวงษ์ ตั้งแต่เริ่มมีการตัดถนนช่วงประมาณปี พ.ศ. 1511 จึงได้รวมเป็นหนึ่งเดียว โดยนายสมัย จันทวงศ์ เสนอให้นายสวาท มานพวงษ์ ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารศาลเจ้าพ่อพระปรกร่วมกัน ดังนั้น ศาลเจ้าพ่อพระปรกแห่งที่ 2 จึงเริ่มเป็นรูปแบบคณะกรรมการ มี จำนวน 4 คน ประกอบด้วย นายสมัย จันทวงศ์ นายเฉลิม ทาหอม นายสวาท มานพวงษ์ และนายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ทั้งนี้ นายสมัย จันทวงศ์ ได้มอบหมายให้นายบุญรัตน์ เชื้อแก้ว ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้ใหญ่บ้าน จะได้ทำให้การดำเนินงานสะดวกในการติดต่อหน่วยงานราชการและประสานงาน ส่วนนายสมัย จันทวงศ์ เป็นคณะกรรมการฝ่ายการเงิน กำกับและควบคุมการดำเนินงาน โดยมีนายเฉลิม ทาหอม เข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองผูกเต่า และนายสวาท มานพวงษ์ ซึ่งเป็นคน จัดตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรกแห่งที่ 2 เป็นคณะกรรมการร่วม และเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ให้คณะกรรมการ 3 ใน 4 คน ลงนามการเบิกจ่ายเงิน การพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรกมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในทุกวันพระชาวบ้านจะมาร่วมกันพัฒนา จนปัจจุบันเป็นประเพณีวันไหลในเทศกาล สงกรานต์จังหวัดสระแก้ว (นางปุ่น จันทวงศ์, วันสัมภาษณ์ 13 เมษายน 2563)

2. ความเชื่อต่อรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรก กิจกรรมและพิธีกรรมความเชื่อของศาลเจ้าพ่อพระ ปรก พบว่า กิจกรรมจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน โดยกิจกรรมภาคเช้า จะมีการเชิญองค์รูปเจ้าพ่อ พระปรกลงประทับแท่นต่ำ เพื่อให้เหมาะต่อการปิดทองและสรงน้ำ ส่วนกิจกรรมภาคค่ำ พระสงฆ์ เจริญพระพุทธมนต์เย็น ภาคกลางคืนมีมหรสพสมโภชทุกคืน จนกระทั่ง ถึงวันที่ 19 เมษายน จะเป็น พิธีกรรมและกิจกรรมวันไหลเจ้าพ่อพระปรก กิจกรรมจะเริ่มตั้งแต่เวลา เวลาประมาณ 05.00 น. พิธีกรรมพราหมณ์บวงสรวงของกลุ่มลูกศิษย์ท้าวศรีสุวรรณ จากชุมชนบ้านศาลาลำดวน จากนั้นพิธี เปิดเทศกาลวันไหลสระแก้ว โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วหรือผู้แทนเชิญองค์รูปขึ้นแท่นบนรถใน ขบวนแห่ ผู้เป็นประธานและหัวหน้าหน่วยงาน ส่วนราชการและผู้มีเกียรติ ร่วมกันทำพิธีสรงน้ำเจ้าพ่อ พระปรกตามลำดับ และปล่อยขบวนแห่จากที่ตั้งศาลเจ้าพ่อไปตามถนนสุวรรณศร เข้าเขตจังหวัด

สระแก้วผ่านชุมชนบ้านแก้ง ศาลาลำดวน ศูนย์การค้าเมืองแก้ว ตลาดสระแก้ว ถึงศาลากลางจังหวัด สระแก้วเพื่อให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรในศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้วสักการะบูชาและสรงน้ำเพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นขบวนจะย้อนกลับตามเส้นทางเดิมถึงที่ตั้ง ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อพระปรัง เวลาประมาณ 19.00 น. ทั้งนี้ความเชื่อต่อรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง ที่ปรากฏคือ 1) ปกป้องคุ้มภัยอันตรายชีวิตและครอบครัว ชาวบ้านมีความเชื่อว่า การบวงสรวงสักการะบูชา การขอพรองค์เจ้าพ่อพระปรัง จะทำให้ตนเองรอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งจากภัยในมิติเหนือธรรมชาติที่มองไม่เห็น เช่น ภูติ ผี ปีศาจ เวทมนต์คาถา และวิชาต่าง ๆ สัตว์ร้าย มีพิษ ศัตรู และโจรผู้ร้าย ที่ปล้นบ้านเรือนชาวบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังพบกับภิกษุ (ความเชื่อ) จากเจ้าพ่อหลายอย่างจึงเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้มีผู้มากราบไหว้สักการะบูชาเพิ่มขึ้นตลอดมา 2) แคล้วคลาดปลอดภัยในการเดินทางไม่ประสบอุบัติเหตุ ศาลเจ้าพ่อพระปรังเป็นที่ตั้งขององค์รูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง ตามประวัติมีความเชื่อว่าผู้ที่เคารพสักการะ ขณะที่เดินทางสัญจรผ่านไปมาจะทำให้เดินทางปลอดภัยไม่ประสบอุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อผ่านสถานที่ตั้งศาลเจ้าพ่อพระปรังรถทุกคันจะบีบแตร ใครที่ขับรถผ่านศาลเจ้าพ่อพระปรังจะต้องหยุดรถ หรือบีบแตรเพื่อเป็นการเคารพ สักการะแล้วจะปลอดภัย ถ้าไม่ทำจะเกิดอุบัติเหตุ และ 3) ประกอบอาชีพการงานประสบความสำเร็จสมปรารถนา ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านต่อเจ้าพ่อพระปรัง เริ่มต้นมาจากความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำไร่ทำนาในบริเวณที่ตั้งศาลเจ้าพ่อ ไม่ประสบความสำเร็จ ครั้นเมื่อมาอธิษฐานขอพรให้พืชผลการทำไร่ทำนาสำเร็จ ปรากฏว่า ปีนั้นพืชผลที่เพาะปลูกเจริญงอกงามดีอุดมสมบูรณ์ได้ผลผลิตจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านที่รู้ข่าวในละแวกนั้นต่างก็มาอธิษฐานขอพรและสมความปรารถนาเป็นที่เลื่องลือ ต่อมาเมื่อชาวบ้านคนใดต้องการประสบความสำเร็จในเรื่องใดก็จะมาอธิษฐานขอพรเช่นกัน เมื่อสำเร็จแล้วจะนำเครื่องเซ่นสังเวยมาสักการะบูชา ดังจะเห็นได้จาก การนำภาพยนตร์ นาฏดนตรี (ลิเก) มาสมโภชอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะนำมาร่วมสมโภชในงานเทศกาลศาลเจ้าพ่อพระปรัง ซึ่งพิธีกรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ สร้างความสบายใจให้แก่ผู้คนที่นับถือในศาล เป็นครรลองในการดำเนินชีวิตที่ยังธำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Duangmanee,2015) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวบ้านหนองผูกเตายังมีวิถีผูกพันกับมิติเหนือธรรมชาติเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจเมื่อเกิดความเชื่อในสิ่งที่ปรากฏจึงสร้างรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรังและพิธีกรรม สอดคล้องกับความเชื่อรูปเคารพศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ ที่พบว่า รูปเคารพของศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อนั้นเป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จและชัยชนะ รักษาและคุ้มครองดวงปี เป็นผู้ปลดปล่อยดวงวิญญาณที่รับความทุกข์ทรมานควบคุมดูแลพื้นดิน แม่น้ำมหาสมุทรและภูเขา และเป็นผู้กำเนิดสรรพสิ่งบนโลก (Long Gaoyun,2557) สอดคล้องกับพระครูสุนทรสารธรรม (สัมภาษณ์ 13 เมษายน 2563) กล่าวว่า “...ถนนเส้นเก่า ถ้าคนใดผ่านถนนสายนี้ จะต้องมีการหยุด และบีบแตรให้ แล้วจะปลอดภัยไม่เป็นอันตราย ครั้งหนึ่งมีคนขับรถรับจ้างผ่านมาไม่หยุดรถ และไม่บีบแตรให้ด้วย ผลสุดท้ายไปได้นิดเดียวก็เกิดอุบัติเหตุ...” และกล่าวว่า “... ครั้งหนึ่งมีคนพบไก่ที่บริเวณศาลเจ้าพ่อพระปรังอยากได้จึงวิ่งไล่จับ เมื่อตะคุบได้ปรากฏว่ากลายเป็นงู...”

3. บทบาทที่มีต่อชุมชนของศาลเจ้าพ่อพระปรัง พบว่า 1). เจ้าพ่อพระปรังเป็นศูนย์รวมและที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้านและผู้ศรัทธา บทบาททางด้านขวัญ และกำลังใจ ศาลเจ้าพ่อพระปรัง เป็นสถานที่ที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชน และคนภายนอก ซึ่งมีทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เพราะเจ้าพ่อพระปรังหรือหลวงเดชาศิริเป็นทหารเอกของพระนเรศวรมหาราช มีสหายคู่ใจ คือ นายเสือกับนายสิงห์ ปัจจุบันนายเสือกคือศาลเจ้าพ่อเสือกอยู่ที่แควหนุมาน และนายสิงห์คือศาลเจ้าพ่อสิงห์อยู่ที่จังหวัด จันทบุรี ที่มีความเด็ดเดี่ยวเป็นนายด่านบริเวณเขตนี้ ที่คอยช่วยเหลือปกป้องผู้คนในพื้นที่เขตชายแดนให้รอดพ้นการทำร้ายจากศัตรู ดังนั้น สิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ สร้างความสบายใจให้แก่ผู้คนที่นับถือในศาล เป็นครครลงในการดำเนินชีวิตที่ยังดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Duangmanee,2015) ทั้งนี้เนื่องชาวบ้านได้มาสักการะขอพรเจ้าพ่อพระปรังตามต่ออิฐฐานจิตไว้เมื่อสำเร็จจะมาแก้บนแสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจดี สอดคล้องกับ สมเกียรติ ภูธรธรรมศิริ (สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2563) กล่าวว่า “... มีความเชื่อที่ว่าเมื่อเข้ามากราบไหว้สักการะบูชา ทำบุญ จะทำให้จิตใจสบายปลอดภัยปราศจากการที่ตนเองมีความทุกข์บางอย่าง จะทำให้ทุกอย่างราบรื่น วันขึ้นปีใหม่จึงมากราบไหว้สักการะบูชาขอพรทุกปีเป็นประจำ” 2) แหล่งเรียนรู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน การที่ศาลเจ้าพ่อพระปรังกลายมาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพราะมีความเชื่อว่ารูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง เป็นผู้มีความจริง ๆ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และมีความเชื่อเรื่องความสามารถ เป็นนายด่านที่มีความเด็ดเดี่ยวคอยช่วยเหลือชาวบ้านในเขตพื้นที่ชายแดนแถบนี้ ทำให้ชาวบ้านในเขตชายแดนนี้ และบ้านหนองผูกเต่า เกิดความศรัทธาเลื่อมใส จึงนำคำว่า “ด่าน...” มาเป็นคำนำหน้านามสกุลครอบครัวของตน เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้คนในรุ่นต่อมาได้เรียนรู้ และมีการสืบทอดเรื่องราวเพื่อยกย่องคุณความดี สืบต่อกันมากลายเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางประเพณีของชุมชน ทั้งนี้การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อความศรัทธา เกิดจากการปลูกฝังจากผู้สูงอายุสู่วัยเด็ก ด้วยบริบทของสังคมชนบท ทำให้ครอบครัวมีความใกล้ชิดกันส่วนใหญ่พ่อแม่ที่มาปฏิบัติงานที่ศาลก็จะนำลูกมาด้วย ลูกก็จะเกิดการซึมซับได้รับการปลูกฝังเรื่องราวเกี่ยวกับศาลเจ้าตั้งแต่เด็กทำให้เกิดเป็นกระบวนการสืบทอดความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้า (สุภาภรณ์ แซ่ลิ้ม และชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง,2560) สอดคล้องกับการพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรังที่นายสมัย จันทวงษ์ ได้ริเริ่มประเพณีศาลเจ้าพ่อพระปรัง ได้ใช้ลูกชายทั้งสองคนคอยช่วยเหลืองานในประรำพิธี และประเพณีจึงเกิดการสืบทอดในการพัฒนาศาลเจ้าพ่อพระปรังอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น นางทองสี สารุชน (วันสัมภาษณ์ 14เมษายน 2563) กล่าวว่า “...พ่อเขาก็ใช้ลูกชายทั้งสองคอยช่วยมือ ..กระทั่งปัจจุบันเขายังผูกพันอยู่กับศาลเจ้าพ่อ...” และเนื่องจากรูปเคารพศาลเจ้าเปรียบเสมือนผู้นำ เป็นบุคคลที่มีอิทธิพล สามารถทำให้บุคคลหรือกลุ่มกระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่างตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ (Boonyamane,2007) สอดคล้องกับการที่ศาลเจ้าพ่อพระปรัง กลายมาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพราะมีความเชื่อว่ารูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง เป็นผู้มีความจริง ๆ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และมีความเชื่อเรื่องความสามารถ เป็นนายด่านที่มีความเด็ดเดี่ยวคอยช่วยเหลือชาวบ้านในเขตพื้นที่ชายแดนแถบนี้ ทำให้ชาวบ้านในเขตชายแดนนี้ และ

บ้านหนองผูกเต่า เกิดความศรัทธาเลื่อมใส จึงนำคำว่า “ด่าน...” มาเป็นคำนำหน้านามสกุลครอบครัวของตน เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้คนในรุ่นต่อมาได้เกิดการเรียนรู้ และมีการสืบทอดเรื่องราวเพื่อยกย่องคุณความดี สืบต่อกันมาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ดังเช่น นายแดง ด่านส่งเสบียง (สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2563) กล่าวว่า “...ชาวบ้านแนวนี้มีนามสกุลด่าน..นำหน้าอย่างเช่นผม ก็นามสกุลนำหน้าว่า ด่านส่งเสบียง และก็ยังมียกหลายนามสกุล เช่น ด่านเดิม ด่านรักษา ด่านเขตแดน ด่านเกลี้ยกล่อม...นับไม่ถ้วน...” 3) คุณค่าของภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรม เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชนติดต่อกันมา เกิดความรักความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างประชาชนจังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรี ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้าร่วมกิจกรรมงานวันไหลจังหวัดสระแก้ว ทำให้ประชาชนรู้จักความเสียสละ บริจาคทรัพย์สิ่งของเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ กิจกรรมเกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากศาลเจ้าพ่อพระปรงและประเพณีที่เกิดจากคนในชุมชนเป็นรูปแบบที่มาจากวิถีการดำเนินชีวิตจริงของชุมชนจนกลายมาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบการขัดเกลากลายทางสังคมอย่างหนึ่ง การขัดเกลากลายทางสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมทางตรงและทางอ้อม ทั้งรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (Adsagun, 2010) ผู้ปฏิบัติงานและเข้าร่วมกิจกรรมของศาลเจ้าพ่อพระปรงสืบทอดการเรียนรู้ด้วยตัวเองและจากการได้รับคำแนะนำจากผู้ปฏิบัติอยู่ก่อนหน้าซึ่งเป็นการถ่ายทอดทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมของศาลเจ้าพ่อพระปรงเอาไว้ 4) เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจครัวเรือนของชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากเจ้าพ่อพระปรงเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปีจะมีประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ มาเที่ยวงานเป็นจำนวนมาก กลางคืนมีมหรสพสมโภชทุกคืนได้แก่ ภาพยนตร์ ลิเก ดนตรี ละคร มหรสพเหล่านี้มีเจ้าภาพจัดหาสมโภชทุกคืน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะวันที่ 19 เป็นวันแห่ นอกจากมีการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์แล้ว ยังมีการทอดผ้าป่ามีพิธีมอบสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นสมบัติของศาลเจ้าพ่อ ประชาชนจะมาร่วมขบวนแห่ตั้งแต่เช้าและเล่นสาดน้ำกันตามประเพณี มีรถยนต์มาร่วมขบวนแห่มากกว่า 100 คัน แต่ละคันจะบรรทุกถังน้ำ 200 ลิตร โองน้ำและภาชนะอื่น ๆ ใส่เพิ่มเติมถึง ซึ่งบางคันจะบรรทุกเครื่องดนตรีสากล เครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่ รวมทั้งบรรทุกคณะกลองยาว เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งชุมชนและจังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างมาก มีอาหารที่คณะกรรมการและผู้มีจิตศรัทธา จัดนำอาหารมาบริการประชาชนให้รับประทาน อาทิ ข้าวแกง ขนมน้ำเงิน กวยเตี๋ยว ผัดไทย ส้มตำ และอาหารพื้นเมืองอื่น ๆ นอกจากนี้การที่ผู้คนออกมาร่วมงานกิจกรรมวันไหลจำนวนมาก ย่อมทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ครัวเรือนเกิดรายได้ เป็นการเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจชุมชน และมูลค่ามวลรวมของจังหวัดสระแก้ว เพิ่มขึ้นตลอดระยะทางกว่า 25 กิโลเมตร ในขบวนแห่ประชาชนจะมีการสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานตลอดทาง โดยเฉพาะในตลาดสระแก้วที่เป็น

เขตชุมชนหนาแน่นขบวนแห่ยาวไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร มีประชาชนจากทั่วสารทิศมาร่วมในขบวนไหลหลายหมื่นคนด้วยความเคารพและศรัทธาต่อเจ้าพ่อพระปรัง มีสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดการประชาสัมพันธ์ ประเพณีวันไหลเจ้าพ่อพระปรังไปทั่วสารทิศทางในประเทศและต่างประเทศ ได้เป็นอย่างดี ทำให้เจ้าพ่อพระปรังและชุมชนบ้านหนองผูกเต่า เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ซึ่งชุมชนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจมวลรวมของชาติได้เป็นอย่างดี เมื่อมีงานเทศกาลศาลเจ้าจะได้รับเงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาที่มาร่วมชมงานทำให้กระแสเงินสดไหลเวียนผ่านศาลเจ้าอย่างต่อเนื่องล้วนเป็นการสร้างรายได้ให้กับศาลเจ้า (Thammachong, 2013) ซึ่งศาลเจ้าพ่อพระปรังมีผู้มาบริจาคต่อเนื่องและจำนวนมากดังเช่น นายสมฤทธิ์ เชื้อแก้ว สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2563) กล่าวว่า “...รายได้จากการบริจาคไม่ต่ำกว่าเดือนละ 3 หมื่นบาท สำหรับช่วงเทศกาลได้รับบริจาค ไม่ต่ำกว่าแสน...ประมาณ 3-4 แสนบาท...” เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความเชื่อ รูปเคารพ และบทบาทศาลเจ้าพ่อพระปรังชุมชนบ้านหนองผูกเต่า อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับศาลเจ้าพ่อพระปรัง อย่างลุ่มลึก และกว้างขวางต่อไป ทั้งด้านศึกษา พิธีกรรม ทัศนคติของประชาชนทั่วไปที่มีต่อประวัติ ตำนาน และความเชื่อของรูปเคารพเจ้าพ่อพระปรัง เพื่อนำมาตีความเชื่อ ความศรัทธามาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับศาลเจ้าอื่น ๆ ในจังหวัดสระแก้วอย่างละเอียด และศึกษาเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างในแต่ละศาลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับศาสนสถานต่าง ๆ ในจังหวัดสระแก้วทั้งศาลเจ้าพ่อศาลเจ้าแม่หรือศาลอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ บทบาทที่มีต่อชุมชนในเชิงการพัฒนา

References

- Anan Kanjanaphan. (2012). *ChaoThi and Phi Pooya: The dynamics of villager knowledge, power, and identity of local people*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Boonyong Ketthet. (2014). *Ghost way of the people: Beliefs and dependence between people and ghosts*. Mahasarakham: Kakaia.

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

- Chanont Chaithongdee. (2019). The community spirits and its roles on constructing sacred space in Sisaket Province. **Mekong-Salween Civilization Studies Journal**, 10(2), 219-255.
- Dictionary of Royal Institute. (2020). **Belief**. Retrieved November 15, 2020, from <https://dict.longdo.com/search/%E0%B8%84>.
- Dictionary of the Royal Institute. (2021). **Court**. Retrieved January 20, 2021, from <https://dictionary.orst.go.th/>
- Gaoyun. L. (2014), **Na Jasa Tai Chee shrine: Fidelity, character and role** (Master's thesis). Thai Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University. Chonburi.
- Got questions. (2020). **Modern idolatry**. Retrieved November 2, 2020, from <https://www.gotquestions.org/Thai/Thai-modern-idolatry.html>.
- Katematu Duangmanee. (2015). Similarities and differences of vegetarian-festival rituals at Chinese Shrines in Trang Province. **Journal of Yala Rajabhat University**, 10(2), 107-122.
- Komol Chantawong. (2018). **Participation of Chao Pho Phra Prong shrine in Nong Phuk Tao community**. Faculty of Humanities and social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. Phetchaburi.
- Komol Chantawong. (2018). **The enhancement of education leaders in integrating learning process between school and community** (Doctoral dissertation). Faculty of Education, Burapha University. Chonburi.
- Kunchai Apisuphap. (2004). **A Study of Beliefs Concerning Chinese Shrines in The Municipality of Songkhla**. (Master's thesis). Thai Khadi Studies, Graduate School, Thaksin University. Songkhla.
- Nakhon Nayok Provincial Tourism Office. (2020). **Chao Phra Prong Sacred things in Sa Kaeo Province**. Retrieved January 20, 2020, from <https://www.facebook.com/tatnayokfans/posts/670893012924987/>.
- Narupon Duangwises. (2017). Anthropological Concepts and the Studies of Animistic Beliefs in Thai Society. **Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University**, 25(47), 173-197.
- Nisa Chuto. (1997). **Qualitative research**. Bangkok: P.N. Printing.